

Coljske Slovenske Novine.

Vrednik: Profesor Valentin Koušek. —

Tote novine pridejo vsake srede na svetlo: cena za četrtniko leta 40 kr. po pošti 50 kr. sr.

Nro. 7.

9. veljiga serpana 1848.

Slovenski regiment Kinski.

Oj Štajerci, lih dedovi
Bjahu naše kod vojnice
Ponosni ko labudovi,
Barni kane lastavice!

Pavlo Stoss.

Tako popeva slavni horvaški pesnik junakoserčnost nekdanjih Slovencev, ki so se svoje dni s svojim sosedam Ilircem, Hrvatam, Slavoncem in drugim južnim Slavjanom zoper njih občne sovražnike bojevali. Bili so oni v vojskah ponosni ko labudi in berzi (nagli) ko lastavce.

Vmerli so seer naši viteški dedovi; alj njih slavne lastnost niso bile s njim vred pokopane; one živijo v njih vankah od roda do roda. — Vselej so se štajerski Slovenci v vojskah serčno in viteško obnašali, alj nikdar še v novih časih tako, kakor v sedajni taljanski vojski. Zdi se mi, kakor ko bi naši vojaški dedovi iz krila črne zemle bli vstali, vsi omladeni s svojim močnim rokami orodje poprijeli in planli nad puntarske lahce. Niso naši viteški dedovi, ki se tak hrabro v Italijo vojskujejo — njih vredni vnuki v slavnemu slovenskemu regimentu „Kinski“ so, ki očitno vsim narodom spričujejo, da slovenska kri po njih žilah teče in da serčnost nekdanjih Slovencev njih vuske ni zapustila.

Naš slovenski regiment „Kinski“ je že v leta 1829 svoj lubi dom zapustil in v Italijo se podal. Bili so od tega leta do zdaj nepreruchama v Italiji. Stanovali so po raznih mestah v Bologniji, Ferari, Mantovi, Padovi i. t. d. in zadnje v Benetkah. Povzod so jih radi imeli zavolj njih lepiga zadržanja in vojaškiga ponašanja. Posebno so pa bili dragi svojemu maršalu grofu Radeckij. —

Sred mesenca Sušca so Benečani se spuntali. Malo je bilo seer cesarskih vojakov v Benetkah, alj tak serčni vojaki, kakor naš regiment Kinski, kakor Geničari bi bili gotovo mesto okrotili, ako bi le bili boljšiga generala imeli. Pa general Zicli je po volji Benečanov našemu regimentu, ki je zoper puntarje stal, ukazal se v kasarno nazaj poditi. Komaj so pa v kasarni bili, tak so puntarji pred kasarno izhodam topove (kanone) postavili, in protili vse postrelati, ako se bodo Slovenci branili. Ukazali so puntari jim zdaj orodje proč položiti in se jim vdati. V taki stiski so oni bili; od ene strani jim je smrti protila, ako se bodo vstavljali, od druge pa osramotenje, ako bodo svoje orodje proč dali in se puntarjam podvergli. Pa vsi so enodušno djali, da hočejo rajši vsmrti, kakor orodje zapustiti. — Pogodili so se potem tako, da so Benečani jim dovoliti morali, jih s svojim orudjam s vsaj časvoj iz mesta v Terst prepelati. Prišli so srečno potem na terziško primorje in s veseljam so zopet naprej v vojsko šli. Našli so v Goriskim velikim vojakov, našli so svoje serčne sosedo Krajnce, Korošce, Hrovate in Slavonce in vsceli so s njim skupej nad sovražnike planli.

Posebno serčno so se obnašali naši Slovenci 11. velk. travna per mestu Treviso, kir so oni s Graničarom vred veliko močnejšiga sovražnika premogli. Ravno tako pridni so bili oni pri mestu Vicenci. Tam so oni s svojimi bratami, z slovenskim grenadiram, Lahe, ki so cesarske prijeli, nazaj zapodili.

Se bolj hraberno so se pa oni nosili 23. 24. in 25. maj. serjana v bojah per Somacompagni. Sani in Kustoci. Ograje per Sani so oni kar s bajonetam vzeli in per Kustoci od 10. dopoldna do temne noči tako s bajonetam po Lahah bili, de so jih v beg zagnali. Njih general d'Aspre, ki je sam vidil junakoserčnost naših Slovencev, je drugi dan prišel h našimu regimentu in je djal njegovimu polkovniku (oberstu) baronu Bianchi: „Gospod polkovnik! mom tega regimenta bom jas v prihodno le s klobukam v roki (odkrit) jahal, zakaj ta regiment je čudno veliko opravil.“ Potem je general odkrit s svojoj družinjoj mom regimenta jahal; naši pridni Slovenci so pa svojinu generalu glasno vpili: Živijo!

Tako junaško se naši Slovenci nosijo. — Od tega regimenta so do zdaj prijeli sreberno znamenje junakoserčnosti sledeči: Gornik (korprot), ki se je v terljavi s Spirito per Benetkah tak možko derjal. — Gustav Pippan (Feldwehl, Celjan); Rancier Simon in Lesnič Jožef (oba gfrajterja). Po imenu so pa zavolj njih posebne serčnosti pohvaloni: Zmave in Pieteršek (oba korprola); od Viskonti (vikči lajtant); Neukauser (lajtant); Lovce (korprot) ino Hoffer (guajner.)

Glejte tako zdaj novine, ne le samo slovenske ampak tud druge slavo Slovencev oznanjujejo in po sveta razširajo. Le samo nekatere nemške novine še zdaj, kader od slave našiga regimenta govorijo, pišejo „das deutsche Regiment Kinski“ (nemški regiment Kinski.) Uprašamo, alj hočete Nemci še v prihodno, kakor dosihmalo, Slovcem le vroče delo pustiti, sebi pa slavo osvoboditi? Regiment Kinski je slovenski ne pa nemški regiment, ino če se pridni Slovenci za Austrijo in za svojiga miliga cesarja Ferdinanda junaško vojskujejo in kri prelivajo, ne kradite jim dalej zasluženo čast. Čast, komur gre čast. Zatorej čast in slava našimu slovenskimu regimentu Kinski!

O nadloga! Tinka ni overzema.

Neki premožen kmetovavec, prav živi stiskavec, spremeni to leto staro leseno kačto v bajtico, malo več od čebelnjaka, in jo oscheukne, — po domače oferju, v ožitek prepusti. Koliko, menite, de srotej od leta plačue? — 50, to je, pētideset dni mu ima tlake opraviti. Hvala Bogu, de niso neglaj kmetji in takiga kremeniga serca grešaki podložnikam tlako nalagali. Gotovo bi bili leto na 400 dni nategnili, in podložine po Beneško derli. Vrag nej vzame donasuiga kmeta in nja pravico, ker se tak skerbno tlake in davkov brani in otresuje, drugim pa tak na debelo nalaga! M. y.

Ne daleč od Celja so tud koč, za katire more osebenik [ofer] pa 100 do 200 dni svojinu gospodarja tlake delati. Take koč so nar več nesreča soseske. V takih kočah se potepuhi in potepenke kakor stene zaplodijo, ki druga ne delajo kakor pohujšanje, ino grehe no sročno razširajo. Srečna soseska, kira takih koč in slabih

osebenikov (oferjev) nima, malopridna pa soseska, katira se jih ne obrani.

C. k. Celska krosija je na vse podložine komisije ino gospodstva sledeči razpis ministra znotrajnih oprav v nemškimu jeziku razposlala.

Razpis

na vse komisije ino gospodstva.

Ker se je zvedlo, de se podložnim Celskiga kroga opravilni odkazi ino ukazi (ämtliche Bescheide und Verordnungen) ako želijo ne izdajavo tud v slovenskimu jeziku, jepermoralo visoko ministerstvo znotrajnih oprav, po visokim deželskim prezidialnim oznanilu od 12. Ročnika 1848, št. 1568, naročiti, de bi obscezne opravnistva (Amt-Behörde) ne mudile v prihodnih priložnostih take odkaze v slovenskim jeziku oznaniti. Kar se vsim komisijam ino gospodstvam za to na znanje da, de na tenko po takim ravnaajo.

C. k. Krosija v Celi 13. Ročnika 1848.

Ker je ta razpis le malo komu znan; zato ga tukaj svojim rojakam razglasimo, de bujo vedeli ob svojim času terjati, kar jim je po temu razpisu dovoleno.

Dunaj.

Nemški časopis pod imenom *Austrinški Courier* popisuje dohod bana Jelacića v Dunaji tako le: Razen poprej imenovanih oficirov, ki so banu Jelaciću čast skazali, se njih je še nabralo čez 200 oficirov, banu ravno tako počastili. Ban njim zahvali v lepi, čestivi besedi, ki je vsem pričejočim tako do serec šla, de so se marskaterimu starčeku solze po lici vdirale; pa tudi banu so v očeh solze igralo. Zivijo! Vivat! je bil le en glas, posebno per besedah: „Za moj dober namen je silno veliko, de mi je gotova Vaša pomoč. Prepričan sem, de nobeden častiti mož, nobeden izmed Vas le ene puške na nas iastrelil ne bo! Kar ste mi skazali, mi veliko velja. Moj namen je častiten; zato se ne branim, Vam razodeti svoje misli. Nisim sovražnik slavniiga ogerskiga naroda, ki se je več stoletja z nami sklenjen, tako slovezno vojskoval; pa nasprotnik sim vsem, ki nam to pertergujejo, kar je njim podoleno, ki Ogersko od Avstrije ločiti ino Avstrijo slabiti hočejo. Jas pa, moji bratje! jas hočem veličastno, močno, svobodno Avstrijo! Jas hočem premagati, ker je pravična ino častliva reč, za katero se poskušam. Ino če ravno obležim banu pa prepričan padel, de je bil moj namen pravičen ino častliv, de so moje misli tud Vaše misli. 30 let sim se derjal naše bandere, ino se derjal bom, dokler živim. Dokler se košček lete bandere ostane, se bomo zbirali okoli nje. ino če bi bila v prahu pomandrana, alj še tako globoko zakopana, jo hočem izkopati; kakaj močni se čutimo dovolj, njo hrabro nositi. Slava našima Cesarju! Slava imenitni svobodni Avstrii!“ Tisti dan zvečer so Hrovati, ki so v Dunaji, bana z baklami obhod napravili. Oficirji, narodna straža, mestjani ino soldati si v roke sežejo ino se njim perdruzijo. Ban je nemško besedo govoril svojim bratom ino Dunajčanam, de jim je zahvalil v imeni svojiga ljudstva, kateremu samo, ne pa sebi, leto čast velja, ki je pripravljeno dati življenje ino smert za edino, veličastno, svobodno Avstrijo! Slava našimu Cesarju; ino nemško začeli, Zivijo! ino Vivat! se

je glasilo za našiga Cesarja ino Njega. žlaho, za Avstrijo, za Nemško, za bana ino Granitarje. Hrovaški nagovor je ban hrovaško odgovoril. Hrovaško pesem so peli, ban pa je prosil tudi za nemško pesem, katero so mu Nemci zapeli. Madjaroni so se čez tako čast jezili ino mo možkinjo muziko naučili; narodna straža njih je pa razpodila.

Deržavni zbor je na cesarja pisno poslal, v katerimu on v imenu vsih avstrijskih narodov cesarju piše, de bi Njih Veličastvo cesar Ferdinandu hercu ko je mogoče, v svoje stolno mesto Dunaj nazaj prišli. Dunajčani posebno pa deržavni zbor že komaj cesarja pričakujejo. Razglasilo se je pa zdaj, da cesar ne bodo sami prišli v Dunaj, ampak de bodo svojiga brata nadvojvoda Franc Karlna za svojiga namestnika v Dunaj, poslali. — Deržavni zbor je izvolil posebno odbor, katir bo obris deržavne ustave osnoval. H temu odboru sta od štajerskih poročnikov izvolena gosp. Dohtar Franc Mikložič ino gosp. Dohtar Jožef Krajnc, oba prav iskrena Slovenci. Od našiga celjskiga poročnika Matija Županca pa še ni sluha ne duha. Mislimo, da se bodo kmeti prepričali, de le slabo za se skerbiijo, če take poročnike voljijo in v zboru posiljajo, ki niso zadosti učene ino prebrisane glave. Prepričali se bodo tud, da ni vse, kar sukunjo nosi, sovražnik kmetičkiga stanu.

Štajerska dežela.

Iz Graca. Graške novine 2. t. m. pišejo, de se je baron Jelacić, hrovaško-slavonški ban, na svojim potu od Dunaja v Zagreb en dan v Gracu mudil. Štajerski deželni poglavar grof Wikenburg je slavniiga bana prav serčno ino častljivo sprejel. Vse je v serce ginlo videti, kako je grof Wikenburg njega po mestu vodil ino mo razne imenitne reči kazal. V večer je general Pirker z narodnoj stražoj barona Jelacića obiskal in ga počastil. Slavni ban je per tej perloznosti tako govoril, de so njegove besede gospodam prav živo v serec segle. Djal je med drugim besedam tudi lete: „Imenitna je hiša (Avstrija); za katero jas živim ino vmerjem. — V tej hiši sim jas luč sveta zagledal, varnost vžival ino omikanje prejel; — v tej hiši sta moj oče ino moj dedec rojena bla, v tej smo vsi živeli, ko je še tema bila krog in krog; al hočeno jo zdaj, ker je v nje se razsvetlilo, jo zapustiti? Tega ne!

Jas sin v Avstriji rojen in dokler še slavjanska kri po mojih žilah teče, hočem jas le za Avstrijo živeti, pa tud za njo umreti.“ Te besede so vse bilno ginile in vse se je veselilo njega gledati in poslušati, ki je Avstrije in Cesarja nar večji prijatelj.

De bodite Slovenci prav čestiti vedeli častitiga bana Jelčića, tak berite sledečo pismo iskreniga Slovenca:

V Gradcu 3. velk. serpana 1848.

Horvaški veliki ban je predčerašnjim bil tukej! Jas molčim od časti, katiro so mu deželni poglavar, general Pirker višji komendant narodne straže, narodna in mestjanska straža skazali in želim samo le to svojim slovenskim bratom povedati, kar njih iso mene zadene.

Jas sin čast imel, sam bana obiskati iso njega v imenu vsih Slovencev zagotoviti časti in gorečo lubezni do njega iso našiga serčniga nagoesja do zvestota iso junaških Horvatov. Gotovo ne vem, alj sim moje občutke, katirih je serce polno bilo, v besedah prav razodel. Moje serce je tako kipečo, kader sim pred viteškimi pa vendar tak milim banam stal, de sim svoje besedo clo pozabil. De me je pa razumel, mi je na znanje dalo njegovo tak serčno in lubezni-vo obnašanje.

Ta mož, katiriga lubezno do cesarja in domovino tud nar britkejši razžalenje iso nar večji nevhvaležnost niste moglo oslabeti — ta mož vsakiga za se vname. Kdor le cukrat v njim govori, je gotovo za vselej njegov! Zdelj zapopadem vnetost Horvatov — tega junaškiga naroda, katiriga kri za Avstrije blagor in čast v Italji curkama teče ravno ta čas, ko izdajanje iso nevhvaležnost njegovo lepo očino podkopuje, in se zadna troha njegovih bratov serčno svojim stiskovavcem vstavlja, perpravljena za svojo prostost umreti. In ko sim mo po naročbi razstavljal, de mi južni Slovenci a njega svoj up stavimo, kakor v moža, katir je poklican kakor Avstrije steber nje ustavno sanovladlivo varovati, de smo perpravleni iz tega namenena se okolj njega zbrati, — mi je ban očitno vnet besedo vstavil rekoč: Ne zaslužim tolikšine časti, jas nisim kaki poseben človek, sim le vsakdajni papošten mož, gorim za prostost, za svojiga cesarja, za svojo ljudstvo. Hvala vam in vašim slovenskim bratom, ki so mi kak brati eniga

rodu tako dragi. —

„Ako nas do zadniga persiljo, pol prijatelj! meč u roke! Vi ste moje serce razveselili, zato vam prav iz serca roko podam, jo podam vam iso vsim Slovincam.“ Vzemite tedej to gorečo pozdravljenje; naj vam, dragi brati! zvesto razodeva, kar sim jas per ti dobi občutil. Glasnejši kakor so zavoljo pregloboko občuteniga veselja zamogle moje usta izreči, je u mojim sercu doneto: „Živijo.“ Gurnigg.

Iz Celja. 5. t. m. je iz Graza v Celje po železnici prišel 1. bataljon (1400 možov) stajerskih dobrovoljnih strelcov, ki so dragi dan se naprej na pot v Italijo podali. Tud drugi bataljon strelcov se že v Gradcu na pot v Italjo perpravila. Sroč je prišlo 400 vojakov od našiga regimenta Kinski iz Marburga, ki grejo naprej v Laško k regimentu, svojim pridnim tovarsam pomagati. Včeraj je po telegrafu iz Dunaja prišlo oznanilo, da so Njih Veličanstvo naši Cesar Inspruk zapustili in se na pot v Dunaj podali. V Saboto 12. t. m. jih u Dunaju perčakujejo. Vidli bomo, alj bodo Dunajčani, ki niso mogli zadost cesarju lepi mir po Dunaju hvaliti, zares se tako mirno obnašali, de bude za cesarja varno med njimi prebivati.

Laška dežela.

Od dneva do dneva nam bolši oznanila iz Laškiga dokajajo. Radecki ne ucha z svojoj armadoj sovražnika preganjati. Piemontezci bežijo proti potoku Adla; Toskanarji pa iso drugi pomagaveri v svojo domačijo naxaj. Vojska je že skoraj končana. Radecki svojo armado proti Milani pela. Veliko blaga je prišlo v roke naših vojakov. Kanon, vozov, oblačila brez števila so dobili. 2 miliona lir (dvajsetk) je Radecki sovražinomu kralu Karlu Albertu vzel iso njih med svoje pridne vojake razdelil. Pa tudi mertvih iso ranjenih je veliko, koljko pa, se še ne ve. Radecki je zapovedal, de morajo Lahi vse davke z banknotami odplačati. Tako so Lahi zdelj persiljeni, zlato iso srebro, katiro so iz cele Avstrije na se vlekli, zopet vam pošiljati, de bodo banknote dobili.

Dones smo dobili veselo oznanilo, de se je mesto Milan cesarju podverglo in de je naša armada že v Milanu.